

**etnomuzykologia
polska**

NUMER 5/2023

ETNOMUZYKOLOGIA POLSKA 5/2023

ETNOMUZYKOLOGIA POLSKA

Numer 5/2023

Redakcja:

dr Aleksandra Kleinrok

dr Arleta Nawrocka-Wysocka

mgr Teresa Nowak

dr Łukasz Smoluch

dr Maria Szymańska-Ilnata

Sekretarz Redakcji:

mgr Monika Kurzeja

Redakcja językowa abstraktów w jęz. angielskim:

dr Christopher Ballengee

Skład:

dr Łukasz Smoluch

Na okładce wykorzystano rysunek
Teofila Kwiatkowskiego (1809-1891)
ze zbiorów Biblioteki Narodowej

ISSN 2657-4438

© Etnomuzykologia Polska

Artykuły dostępne są na licencji Creative Commons.

Uznanie autorstwa na tych samych warunkach 3.0 Polska.

Wszystkie artykuły podlegały procedurze podwójnej ślepej recenzji.

Polskie Seminarium Etnomuzykologiczne

e-mail: etnomuzykologia.polska@gmail.com

SPIS TREŚCI

Od Redakcji 7

Tomasz Nowak

Interdyscyplinarność badań nad tańcem tradycyjnym w Polsce -
muzycy i etnomuzykologowie wśród badaczy innych dyscyplin
w choreologicznych rejach 11

Krzysztof Hliniak

Zachować nieuchwytnie – nabywanie i przekazywanie dziedzictwa
tanecznego wybranych grup narodowych i etnicznych
zamieszkujących Kraków i województwo małopolskie 35

Katarzyna Skiba

Przekazy tańca *kathak* w kontekście przemian
społeczno-kulturowych 65

Piotr Dahlig

Szkic problematyki historycznej w pracach
etnomuzykologów polskich trzech pierwszych generacji 97

Agata Kusto

Stara tradycja na nowej scenie. Pieśni dunajowe
we współczesnym obiegu 109

Iryna Klymenko

Etnomuzykologia i ruch rewitalizacji muzyki tradycyjnej
w Ukrainie i w Polsce: obserwacje porównawcze. 129

Ewelina Grygier

Dokumenty audiowizualne jako źródło
do badań nad percepcją zjawiska muzykowania ulicznego 147

Dawid Martin

#Karawitan #DuniaMaya – nowe technologie
a przekaz tradycji na przykładzie jawajskiego gamelanu
i powiązanych z nim sztuk scenicznych 163

Od Redakcji

Oddajemy do Państwa rąk kolejny, piąty już numer czasopisma „Etnomuzykologia Polska”. Pojawia się on po IX Krajowym Seminarium Etnomuzykologicznym zatytułowanym „Utrwalić tradycję. Dźwięk-słowo-ruch-obraz”, podczas którego refleksji poddane zostały sposoby utrwalania tradycji muzycznych w różnych jej przejawach – w muzyce, tekście, tańcu i sztukach plastycznych. Rozmawialiśmy między innymi o tym, jakie zadania stoją przed tymi, którzy dokumentują tradycje muzyczne współcześnie oraz kto i po co jest odbiorcą „zapisu” tradycji. Pojawiały się także rozważania na temat znaczenia i sposobów wykorzystania źródeł historycznych oraz wiele innych zagadnień. Swoje wystąpienia mieli przedstawiciele różnych dyscyplin – etnomuzykologii, socjologii, kulturoznawstwa, archeologii, historii sztuki – a także muzycy tradycyjni i miłośnicy kultury ludowej. Każdy z nich o utrwalaniu muzyki, śpiewu i tańca mówił z własnej perspektywy i na podstawie własnych doświadczeń. Tę tematykę kontynuujemy w niniejszej publikacji.

W pierwszej części piątego numeru „Etnomuzykologii Polskiej” kierujemy uwagę Czytelników na badania nad tańcem. Tworzą ją trzy, silnie zróżnicowane teksty, z których pierwszy, autorstwa Tomasza Nowaka, w przekrojowy sposób przybliży historię badań etnochoreologicznych w Polsce na przestrzeni dwustu lat. W artykule pod tytułem „Interdyscyplinarność badań nad tańcem tradycyjnym w Polsce – muzycy i etnomuzykologowie wśród badaczy innych dyscyplin w choreologicznych rejach” autor zastanawia się nad przyczynami faktu, że badania etnochoreologiczne prowadzili przedstawiciele różnych dyscyplin: literaturoznawcy, muzycy, nauczyciele, etnografowie. Próbuje także określić, jakie miejsce wśród nich zajmowali etnomuzykologowie. Stara się odpowiedzieć na pytanie o to, kto zajmuje się badaniami etnochoreologicznymi współcześnie oraz wskazać, dlaczego jego zdaniem etnomuzykologowie są do tego szczególnie predestynowani. Tematykę związaną z tańcem podejmuje również Krzysztof

Hliniak w tekście zatytułowanym „Zachować nieuchwytnie – nabywanie i przekazywanie dziedzictwa tanecznego wybranych grup narodowych i etnicznych zamieszkujących Kraków i województwo małopolskie”. Autor stara się oddać głos osobom deklarującym przynależność do mniejszości narodowych i etnicznych zamieszkujących Kraków i okolice, skupiając się na kwestiach międzypokoleniowego przekazu dziedzictwa tanecznego. Katarzyna Skiba w artykule „Przekazy tańca *kathak* w kontekście przemian społeczno-kulturowych” również porusza temat utrwalania tańca, jednak skupia się na zupełnie innym obszarze geograficznym – Indiach. Sięga do zabytków sztuki i literatury jako źródeł do badania historii i genezy tańca *kathak*. Analizuje zmiany w sposobach przekazywania wiedzy na jego temat, uwzględniając coraz bardziej powszechne wykorzystywanie nowoczesnych technologii, niepozostających bez wpływu na kształt samego tańca.

W drugiej, bardziej obszernej części czasopisma zebrane są artykuły koncentrujące się na utrwalaniu muzyki. Rozpoczyna ją przekrojowy tekst autorstwa Piotra Dahliga, „Szkic problematyki historycznej w pracach etnomuzykologów polskich trzech pierwszych generacji”, który w skondensowany sposób przedstawia sylwetki i postawy najbardziej znamienitych etnomuzykologów z początków kształtowania się tej dyscypliny w Polsce, podkreślając ich sposoby interpretacji sekwencji i procesów historycznych w muzyce i kulturze muzycznej. Agata Kusto w artykule „Stara tradycja na nowej scenie. Pieśni duna-jowe we współczesnym obiegu” przygląda się bliżej dunajowaniu jako kontynuowanemu bądź rekonstruowanemu zjawisku kultury. Analizuje archiwalne zapisy tekstowe i muzyczne oraz materiały audiowizualne, a także założenia przeglądu „Lubelszczyzna duna-juje” wskazując wady i zalety każdej z tych metod utrwalania i popularyzowania omawianego zwyczaju. Artykuł „Etnomuzykologia i ruch rewitalizacji muzyki tradycyjnej w Ukrainie i w Polsce: obserwacje porównawcze” przygotowany przez Irynę Klymenko na podstawie własnej działalności akademickiej i artystycznej analizuje aktualne

tendencje w ruchu rewitalizacji folkloru oraz kontakty w etnomuzykologii polskiej i ukraińskiej.

Kolejne dwa teksty sięgają do najnowszych technologii, które pozwalają na zapisywanie i utrwalanie muzyki. Ewelina Grygier w artykule „Dokumenty audiowizualne jako źródło do badań nad percepcją zjawiska muzykowania ulicznego” stara się odpowiedzieć na pytanie o to, jak postrzegany jest muzyk ulicy i jaki obraz wykonawcy oraz zjawiska muzykowania ulicznego prezentowany jest w źródłach filmowych. Z kolei Dawid Martin analizuje sposoby wykorzystywania internetu do przekazywania i utrwalania muzyki gamelanowej i teatru cieni w Indonezji. Jego artykuł „#Karawitan #DuniaMaya – nowe technologie a przekaz tradycji na przykładzie jawajskiego gamelanu i powiązanych z nim sztuk scenicznych” obrazuje tendencje i praktyki muzyków jawajskich, którzy coraz częściej wykorzystują internet jako przestrzeń swojej ekspresji, a także jako platformę wymiany doświadczeń i przekazywania wiedzy.

Mamy nadzieję, że zgromadzone przez nas w piątym numerze „Etnomuzykologii Polskiej” artykuły staną się inspiracją do samodzielnego namysłu nad analizowanymi przez Autorów zjawiskami oraz sposobami utrwalania innych przejawów kultur muzycznych w Polsce i na świecie.

Życzymy miłej lektury!

W imieniu Redakcji,
Maria Szymańska-Ilnata